

סקירה ספרותית- חרם חברתי- מהו?

חרם - פירושו התעלמות והדרה על ידי אדם אחד או יותר. גם במצב בו חרם אינו כולל אלימות מילולית או אלימות פיזית, חרם כואב. החרם מאיים על צרכים פסיכולוגיים (שייכות, הערכה עצמית, שליטה וקיום משמעותי (וגורם למגוון תגובות פיזיולוגיות, רגשיות, קוגניטיביות והתנהגותיות לא נעימות).

לחרם חברתי ישנה השפעה מזיקה על הסתגלותם של מתבגרים ותפקודם בבית הספר. חרם חברתי נחוה הן כאירוע פיזי (דחייה) והן כאירוע רגשי (התעלמות). מתבגרים מנודים חברתית, אינם חשים כחלק מקבוצה חברתית ולכן, אינם תופסים את עצמם כבעלי ערך בקהילת בית הספר והם נוטים לחוות יותר בדידות, דיכאון, חרדה והערכה עצמית נמוכה בהשוואה לאלה שלא היו מנודים (Arslan 2021)

הדרה בין אישית כרוכה בדחייה של אדם יחיד או מקבוצת השווים בגלל הבדלים אינדיבידואליים, כגון אטרקטיביות או ליקוי חברתי, ומאפיינים אישיותיים, כביישנות או מופנמות. הדרה בין קבוצתית היא דחייה על ידי יחיד או קבוצת השווים בגלל הטיה או דעה קדומה לגבי חברות הקורבן בקבוצה, כולל מאפיינים כמו אתניות, מעמד סוציו-אקונומי, לאום, שפת אם, מגדר, תרבות או דת. להדרה בין-אישית ובין-קבוצתית עשויות להיות סיבות שונות, אך לעתים קרובות, התוצאות זהות עבור קורבנות משני סוגי ההדרה.

המניעים להדרה : לכידות קבוצתית: חרם תורם ללכידות הקבוצה, שכן הוא מתווה לחברי הקבוצה מטרה משותפת. חלק ממאבק כוחות: ילדים ממעמד חברתי גבוה מנהיגים את החרם ומטילים אותו על הקרובים להם בסולם החברתי, כדי לחזק את עליונותם עליהם. לשם כך הם יכולים לנצל שינוי ביחסי הכוחות, למשל כאשר אחד הילדים מסתכסך עם חברו הקרוב. בחלק מהמקרים הקורבן יכול להיות דווקא תלמיד חזק חברתית, אשר מרכזיותו מגבירה את סיכוייו להפוך מטרה לברינות. כמו כן, הילדים האחרים נגררים אחר מנהיגי החרם מתוך חשש שהחרם יופנה כלפיהם או מתוך רצון לשאת חן בעיני המנהיגים (כורם & גילת, 2023).

מראה חיצוני: שתי סיבות נפוצות נוספות לחרם הן עודף משקל ולהיות "שונה". להיות שונה, הוא הגורם המדיר העיקרי ולרוב קשור לכישורים חברתיים לקויים או/אי התאמה לנורמות

הקבוצה- הוא מזוהה ומקבל סטיגמה במהירות. סטיגמות הדרה נוספים תלויים בתרבות ובהרכב קבוצות השווים: חוש אופנתי' ויחס לתפקוד לימודי בבית הספר (היחס לשיעורים בבית אי התאמה לתפקיד המגדרי, הספר או לשיעורים בבית (Wójcik & Kozak, 2015)

תקופות מעבר/ הסתגלות : חרם חברתי עלול להופיע בחטיבות הביניים במיוחד במהלך המעבר לבית הספר, שכן תקופה זו, עלולה להיות מאתגרת במיוחד, ללא קשר למערכת הארגונית של בית ספר. התלמידים צריכים להסתגל למדיניות, שיטות עבודה, נושאים, מבנים ומורים חדשים. ומעל לכל, עליהם לנהל מספר רב יותר של קשרים חברתיים. כניסתם של תלמידים רבים שאינם מכירים זה את זה לבית ספר חדש, מעודד 'משא ומתן' מחודש וקולקטיבי של יחסים חברתיים, שבהם על הנוער להקים לעצמו קבוצות חברתיות חדשות והיררכיות. מצב זה כולל שמירה על חברויות עם בני גילם מהיסודי, יצירת חברויות חדשות וניהול 'משא ומתן' בהיררכיה החברתית החדשה. מדובר במצב מאתגר במיוחד בעבורם, במיוחד כאשר לוקחים בחשבון את העובדה שתלמידים הנכנסים לחטיבת הביניים, נמצאים בשלב התפתחותי של גיבוש הזהות, שלב בו להזדהות עם הקבוצה ול'קבלה' לקבוצת השווים, יש חשיבות עליונה לעיצוב הזהות האישית ולהבטחת רווחתם (Kozak & Wójcik. 2015)